

2 VARA

2.1 Allmänt om varat

¹Varats nivå är i stort sett detsamma som graden av maskinmässighet kontra graden av medvetenhet. Ju mindre medvetna och ju mer sovande, maskinmässiga vi är, desto lägre står vårt vara; ju mer medvetna, vakna och ju mindre maskinmässiga vi är, desto högre står vårt vara – för stunden.

²Vårt vara framkommer allmänt sett i hur vi tar saker och ting, oss själva, andra människor, händelser. Vårt vara befinner sig alltid på en viss nivå, ligger grovt räknat på en viss allmän nivå och rör sig sedan oupphörligt något över eller under denna allmänna nivå. I vissa stunder är vi vaknare än vanligt, i andra sover vi djupare än vanligt. Vi behöver utveckla en känslighet och vaksamhet för hur vårt varas nivå stiger och sjunker från ena stunden till nästa.

³Nästa steg är att inte bara låta varats nivå mekaniskt sjunka. Sträva att hålla varat kvar på en högre nivå, med kunskap och ansträngning, med genom övning förvärvad skicklighet! Att hålla det uppe i fyra sekunder är också något och bättre än ingenting. Gör det, om så behövs, miljoner gånger! Men sluta aldrig att sträva!

⁴Att utvecklas betyder att utveckla både sin kunskap och sitt vara. Ingen kommer någon vart med att enbart öka eller fördjupa sin kunskap, ty om inte samtidigt varat förbättras, blir den ökade kunskapen mer till skada än nytta för både individen och hans omgivning. Om däremot varat förbättras, allt medan kunskapen ökas, växer också förståelsen. Förståelsen är en förenad funktion av kunskap och vara.

⁵Kunskapen handlar om vad som är sant och vad som är falskt, vad som är verkligt och vad som är överkligt. Varat handlar om vad som är gott och vad som är dåligt, vad som hjälper dig och vad som hindrar dig att gå framåt. Att växa i både kunskap och vara är att söka sanningen eller verkligheten som det högsta goda genom att sträva att vara sann mot det bästa inom sig.

⁶I de gamla skolornas symboliska undervisning stod ögat för kunskapen och örat eller hjärtat för varat. Liksom hörseln är äldre än synen och hjärtat äldre än ögat, gavs varat företräde framför kunskapen. I skolorna är också arbetet med varat det viktigaste arbetet. Höra betydde också lyda, nämligen ”tystnadens röst”, Augoeides’ röst. Den som i allo lyder Augoeides’ maningar, fulländar sitt vara på snabbaste sätt. Också dessa samband bör beaktas: kunskapen – materieaspekten (modern); varat – viljeaspekten (fadern); förståelsen – medvetenhetsaspekten (sonen, frukten av faderns och moderns förening).

⁷Skolornas praktiska undervisning ger oss ett unikt redskap för vårt ändamålsenliga och effektiva arbete med att höja nivån av vårt vara. Esoterikens teori ger oss förståelsen för att detta arbete är värt besväret, klargör för oss att det är djupt meningsfullt, visar oss det är vår viktigaste strävan.

⁸”Det sanna” betyder egentligen ”varat”. Sanskritordet *sat* betyder dels ”sanning”, dels ”verklighet”, dels ”vara”. Bönens ord *asato mā sad gamaya* brukar översättas ”från överklighet led mig till verklighet”. Men de kan lika riktigt tolkas ”från osanning led mig till sanning” eller ”från icke-vara (outvecklat vara) led mig till (högsta grad av utvecklat) vara”.

⁹Ditt vara har dragit ditt liv till dig. Vill du ha ett annat liv, måste du förändra ditt vara. Nationens kollektiva vara drar till den ledare av ett visst slag. Mänsklighetens kollektiva vara drar till den krig, epidemier, naturkatastrofer osv.

2.2 Varats förbättring

¹Varats förbättring yttrar sig främst i bättre, djupare förståelse. Denna allt bättre förståelse kan inte ”mala tomt”. Den måste ha verklighet och kunskap att arbeta med. Därför förutsätter varats förbättring dels att kunskapen ökas, dels att tänkandet blir mera verklighetssökande, fiktions- och illusionsavvisande.

²I varats förbättring kan tre huvudsakliga stadier urskiljas. 1) Hos den outvecklade människan är varat enhetligt, men det är ett svagt vara. Utan tanke och förståelse säger hon "jag" om allt som "händer" inom henne, alla mekaniska reaktioner, allt "tycker om" och "tycker inte om". 2) Hos den människa, som börjat arbeta med sig själv, råder uppdelning, splittring, kluvenhet. Hon har börjat skilja på "jag" och "icke-jag", arbetspersonligheten och falska personligheten. Men fortfarande säger hon ganska ofta "jag" om egna mekaniska reaktioner. Hennes vaksamhet ökar och behöver öka än mera. 3) Hos den utvecklade människan är varat åter enhetligt, men på en helt annan, kvalitativ nivå än hos den utvecklade. Hon är centrad i den mest medvetna, den mest vakna delen, betraktar och behandlar de mer mekaniska delarna som "icke-jag".

³Att vår väg leder till enheten betyder också: till varats kvalitativa enhet hos var och en. Kollektiven i värld 46 kan inte bestå av individer hos vilka varat är splittrat och icke-kvalitativt. För att ingå i dessa kollektiv måste individen först ena sitt vara. Endast den som själv blivit en enhet kan gå in i enheten. Begrunda innebörden av ordet "enhetsväsen"!

⁴När människor lyckas väcka något mer av energi, handlar det nästan alltid bara om att flytta energier mellan centra. Den totala nivån är oförändrad och ensidigheten kvarstår, fastän annorlunda uttryckt. Men vad det verkligen gäller är att öka totaliteten av energi i systemet, att i stället för det ständiga underskottet få ett överskott. Med detta överskott kan man bättre balansera hela varat.

⁵Ett av de tre centra – fysiskt, emotionalt, mentalt – kan börja växa och sätta i gång de två andra. Sedan kan i bästa fall övriga centra växa delvis av egen kraft.

⁶I strävan att förbättra varat ligger ingenting av sentimentalism eller moralism, intet belöningsstänkande. Vi skall sträva efter högre nivåer, icke därför att det inger oss en känsla av egen förträfflighet, icke därför att vi vill bli i omgivningens ögon "goda människor", utan enbart därför att goda egenskaper och förmågor är nödvändiga för oss i vår utveckling, för att vi skall kunna gå framåt, nå högre nivåer av duglighet, för att vi skall kunna bli bättre arbetare, bättre tjänare, bättre soldater i manus armé.

⁷Inte bara organismen äter, utan också varat äter: goda tankar, goda känslor, goda intryck. Varat behöver god näring, liksom organismen. Varat behöver inte skräpmat. Varat skadas av gifter: hat, vrede, avund, självömkan etc. Varat näres med goda intryck, varat stärks med kvalitativ ansträngning. Tag emot goda intryck medvetet, med entusiasm! Avvisa dåliga intryck med avsikt!

⁸Människor kan förstå varandra allt bättre, när deras kunskap ökar och deras vara förbättras. Människor 4 förstår varandra bättre än människor 1, 2 och 3 förstår varandra. Människor 5 förstår varandra mycket bättre än människor 4 förstår varandra.

⁹I varats förbättring har emotionalitetens förädling en avgörande betydelse. Den enbart intellektuella, torra människan kan inte utvecklas. Med enbart det mentala når man ej det kausala. Emotionalitetens betydelse ligger framför allt i att den ger handlingskraft. Den högsta emotionaliteten är väckare och bärare av essentialmedvetenheten. Emotionaliteten har högsta nivån i normalmänniskans medvetenhet, mentalt når hon inte lika högt.

¹⁰Genom det högre emotionala förvärvar människan många nödvändiga ädla egenskaper. Det är icke endast så att dessa gör henne till en bättre medmänniska och gör livet lättare att leva för henne själv, utan dessa egenskaper är också redskap för hennes vidare utveckling och hennes arbete på tre linjer. Högre slags, "ädla egenskaper" är förnimmelse- och handlingsorgan i samband med högre slags verklighet.

¹¹Utän höjningen av det emotionala fastnar hon lätt i det lägre emotionala: nedslagenhet, självömkan, bitterhet med mera. Energin låses då i höljena.

¹²Lägre emotionala illusioner, såsom girighet, avund, hämndlystnad, självömkan, sårbarhet med mera upplöses framför allt genom högre emotionalitet. Det sker inte så mycket genom mental analys, även om denna också kan hjälpa. Den mentala analysen påverkar inte emo-

tionalviljan, begäret.

¹³Levnadskonstens sammanfattning: takt, plikt och dygd. Takt är aktiv vilja att icke såra. Plikt är att fullgöra sin uppgift. Dygd är att utveckla kraft i det godas tjänst, vandra vägen i mitten mellan ytterligheterna.

¹⁴Dygd är den verksamhet människan kan fullgöra, när hon är självmedveten, vaken, närvarande – när monaden är aktiv i kausalhöljet. Motsatsen, last, är den verksamhet höljena mekaniskt ”utför”, när människan inte är självmedveten, vaken, närvarande – när monaden inte är aktiv i kausalhöljet.

¹⁵Motsatsparet ”god – ond” kan med fördel ersättas med ”medveten – icke medveten” eller ”självmedveten – mekanisk”. Var och en måste ställa sig frågorna: ”Kan jag vara ond medvetet, i tillstånd av självmedvetenhet? Kan jag vara god mekaniskt – i icke medvetna tillstånd?”

¹⁶Tro, hopp och kärlek. Eller tillit, förtröstan och enhet.

¹⁷Osårbarhet är en absolut nödvändig egenskap. Den som är sårbar, den som kan känna sig ”kränkt”, ger därmed andra makten över sig. Osårbarhet förutsätter fysiskt, emotionalt, mentalt mod.

¹⁸Osårbarhetens fyra pelare eller bärande insikter: 1) Insikten att känslan av att vara sårad är en känsla, alltså en illusion, en automatisk och mekanisk reaktion hos ett obeständigt skenjag. 2) Insikten att känslan av att vara sårad icke är någon egenskap som hjälper mig att utveckla medvetandet, tvärtom hindrar mig. 3) Insikten att känslan av att vara sårad är onödigt lidande. 4) Insikten att känslan av att vara sårad icke är ett tillstånd hos det verkliga jaget eller ”själen”. Korollarium: Jag kan icke vara närvarande, vaken eller medveten och samtidigt känna mig sårad.

¹⁹Att inför andra människor och deras olika förhållanden odla fyra egenskaper leder till inre frid och avklarnat lugn: medglädje inför andras lycka, medkänsla inför andras olycka, glädje inför andras förtjänster, icke-beaktande inför andras fel.

²⁰Confucius: Är icke det en verkligt värdefull människa, som aldrig misstänker att någon bedrar eller missförstår henne men som omedelbart förnimmer, när så är fallet?

2.3 Icke-göra

¹Innan vi kan lära oss att göra, måste vi lära oss att icke-göra.

²Icke-göra är icke detsamma som överksamhet, slöhet, oföretagsamhet. Icke-göra är ett aktivt tillstånd på en högre nivå av medvetenhet. Det innebär att ge högre insikt, högre energi tillfälle att verka i oss och genom oss. Samtidig insikt om att ”det var icke jag som handlade”. Jag lät något handla genom mig – en väsentlig skillnad.

³Fråga inte: ”Vad skall vi göra för att växa i vara?” Fråga i stället: ”Vad skall vi icke-göra? Vad skall vi låta falla? Vad skall vi låta stillna? Vad skall vi hålla igen – för att låta vårt vara växa i kvalitet, för att det bästa i vårt väsen skall framträda?” När personligheten förmås att stillna, blir mycket möjligt, som annars aldrig fick en chans. När det inre babblet tystnar, kan vi höra, och när vi hör kan vi lyda.

⁴Det viktigaste vi kan icke-göra är att icke vara identifierade med våra mekaniska tillstånd.

⁵Att avstå från onödigt prat är naturligtvis ett viktigt icke-göra. Men det är inte pratet i sig som skadar eller hindrar oss, utan det är det tillstånd av identifiering som i princip undantagslöst beledsagar pratet. Att tala avsiktligt, medvetet är något helt annat och mycket sällsynt. Mekaniskt prat blir identifiering också därför att vi ljuger så mycket, pratar om sådant vi inte vet som om vi visste, ljuger om oss själva och andra. Också överdriver vi och brukar för starka ord, vilket allt stärker tillståndet av identifiering.

⁶Confucius: Forntidens vise män talade icke mycket, av fruktan för att komma till korta i handling.

2.4 *Känslans positivering*

¹Sanningen, kunskapen – om verkligheten och om en själv – innehåller alltid åtskilligt som skrämmer, stör och oroar det lägre känslotänkandet. Därför måste individens emotionalitet förädlas, positiveras, innan han utan skada kan taga emot esoterisk kunskap. Denna emotionala positivitet gör sin viktiga tjänst som hjälpande, höjande, stärkande faktor men saknar i stort sett betydelse för verklighetsuppfattningen.

²Den positiva, högre emotionaliteten strävar efter kärleksfull förståelse av medmänniskorna, strävar att se det bästa i alla och vill bortse från de sämre sidorna. Den avstår från att döma och moralisera om människors karaktär och handlande, eftersom den har sett djupare, insett att felet är allmänmänskliga, hänger samman med bestämda lägre utvecklingsstadier och elimineras av individen själv på högre eller också är påtvingade individen genom dålig skörd.

³Kärlek är inte sentimentalitet, inte ens känsla av det vanliga slaget. Kärlek är ett högre tillstånd, en sida av medvetenheten. Befriad från sentimentalitet yttrar sig kärleken snarast som vilja, enande vilja utan referens till det egna jaget.

⁴Emotionala positiveringens viktigaste resultat: skapandet av nya värden, en ny tyngdpunkt inom människan, så att hon instinktivt vänder sig bort från avund, förtal, skvaller, misstänksamhet, självkräftfärdigande etc.

⁵Det egna arbetet mot negativa känslor börjar med beslutet att inte säga ”jag” om dem, inte rättfärdiga dem, inte urskulda dem, inte förhårliga dem.

⁶”Låt de döda begrava sina döda” betyder: lämna all negativ, nedrivande kritik.

⁷Med mentala insikter kan man genomskåda känslans illusioner. Det exempel som skall ges är avund. Avund är tro på skenet, en sorts blindhet. Jag avundas någon hans uppenbara glädjeämnen men känner inte hans hemliga sorger. Jag åtrår det jag ser som en annans förmåner, men jag ser inte i vad mån de är skenbara, vad han fått betala för dem i form av plikter, betungelse, lidanden av olika slag. Många är olyckliga bakom välmågans leende mask. Avundas jag allt detta, människans hela belägenhet? Naturligtvis inte. Och detta visar det illusoriska i avunden, eftersom ingen människa äger bara den lycka hon visar utan även den olycka hon döljer. Också hat är blindhet, tron att det finns människor som har idel fel och brister, som inte har några förtjänster, som är alltigenom onda och usla – och alltså värda att hatas.

⁸Vi kan inte bedöma en människa rättvist, eftersom de egenskaper, vari hon är oss överlägsen, går oss förbi. Vi ser endast det vi själva har aktuellt eller latent. Det högre går oss förbi, tillhör ”det esoteriska”.

⁹Confucius: När du ser en människa av högre värde, fråga dig hur du skall nå dit. När du ser en sämre, skåda in i dig själv.

¹⁰Det är absolut nödvändigt att lägga fruktan åt sidan. En människa som är rädd, exempelvis för dem som äger makten i denna världen, får sin verklighetsuppfattning förvriden, när hon inte vågar säga vad hon tänker och i rädslan för att tungan skall slinta och röja en ”felaktig” tanke hon till sist inte ens vågar tänka. I dylika tillstånd tyr hon sig till dem som har makten, anammar deras diktat och åsikter. En rädd människa kan inte vara en god människa. Hon kan inte handla rätt, efter pliktens bud.

2.5 *Uppvaknande*

¹Vi har en inre mekanism, med vilken vi kan för stunden stänga av den skvalande roboten och vakna upp. Denna mekanism är lik en muskel, som måste spännas. Men som vi är robotmässiga, har vi vant oss vid att låta muskeln spännas endast av yttre händelser. Men sådana inträffar för sällan. Att lita till dylikt blir som att tro sig kunna leva på pengar man hittar på gatan. Därför är metod, disciplin, skola nödvändiga – alltså en ordnad process, inom vilken man lär sig att systematiskt träna upp muskeln och använda den med vilja. När vi förmår spänna muskeln avsiktligt, erfar vi en känsla av behärskning, makt över vår situation, frihet, glädje. Det handlar inte om att vårt vardagliga medvetande får en ny funktion, utan att vi

tillfälligt verkar på en högre medvetenhetsnivå.

²I tillstånd av vakenhet får man ofta en stark förnimmelse av mening, hopp och förtröstan, insikt om att det lönar sig att göra dessa ansträngningar. Insikten: ”Javisst, ja! Detta tillstånd finns ju! Hos mig också! Hur kunde jag glömma?!” Problemet är att man alltför snart glider tillbaka i det vardagliga robotmedvetandet, där man glömmer att man någonsin erfarit detta, eller har kvar något.

³I tillstånd av förhöjd vakenhet gör man insikter av särskilt slag, till exempel insikten om att det finns otaliga möjligheter, att vi provat bara ett litet, godtyckligt valt fåtal; insikten om att vår uppfattning är oerhört inskränkt, att all vår syn är delsyn; insikten om att vår uppfattning är mycket ytlig; insikten om samband, att alla ting hänger samman och att det endast är i vår uppfattning som de inte gör det.

⁴Vakenhet är resultatet av tillfällig förhöjning av medvetenheten. Snart förloras denna förhöjning. Det gäller att skapa förutsättningar för dess återförvärv, om och om och om igen.

⁵När man iakttar människornas maskinmässighet och vaknar, fylls man av medkänsla över tomheten. Medkänslan är det enda som blir kvar, när det meningslösa pladdret tystnat.

⁶Ju vaknare människan är, desto mer inser hon sitt ansvar.

2.6 Personliga svårigheter

¹Envar har sina särskilda svårigheter, sina egna problem att lösa på det enda riktiga sättet. De kommer igen, tills de blivit rätt lösta. Att ha problemen och lösa dem är det enda sätt på vilket just vår egenart kan utvecklas. Livsokunnigheten, som klagar över svårigheterna, inser ej svårigheternas uppgift och nödvändighet.

²Våra svårigheter visar oss vår okunnighet och vår vanmakt men också den väg vi måste gå till den kunskap och makt som löser problemen. Det räcker icke med att ”förstå”, utan vi måste använda förståelsens energi.

³Varje människa har ett visst bestämt något, som hindrar henne att arbeta rätt. Envar måste finna detta något och arbeta på att försvaga det, inte försvara eller söka rättfärdiga det.

⁴Alla svårigheter man kan möta i sitt personliga arbete, kan grovt indelas i tre slag: negativa känslor, inbillning – i synnerhet negativ inbillning –, formativt tänkande. Somliga har stora svårigheter med negativa känslor men inte så mycket med negativ inbillning eller formativt tänkande, medan andra hindras främst av sitt formativa tänkande. Var och en får komma underfund med sina personliga problem härvidlag.

⁵Negativ inbillning, det vill säga av rädsla och oro skapade överkliga föreställningar (till exempel om egen eller närståendes död eller sjukdom), är hos många människor deras ”andra natur”. Behärskas man av dylikt, måste man i allt väsentligt eliminera det, innan man kan gå framåt. Strömmen av negativ inbillning är hos vissa stark och skenbart omöjlig att hejda. Långvarigt arbete, strävan med att hålla sig vaken, närvarande, försvagar den till sist. Man kan lära sig att stå vid sidan med sin tanke, låta den negativa inbillningen ”köra sitt program” men inte själv identifiera sig med det – därmed blir den mycket försvagad.

⁶Envar bör göra sig en mycket klar föreställning av vad formativt tänkande är för något, icke genom definitioner (intensionell metod) utan genom exempel (extensionell metod). Envar bör alltså överallt iakttaga yttringar av formativt tänkande, samla dessa exempel i egna anteckningar och i eget minne, göra egna reflektioner över hur perspektivtänkandet i stället hade behandlat saken. Genom dylikt arbete kommer man slutligen till klarhet om hur bristfälligt och otillförlitligt det formativa tänkandet är och hur nödvändigt det formulerande perspektivtänkandet är. Det är riktigt att ”först kausaljag kunna tänka” (MV 9.41.4), men det är en lång väg dit, och perspektivtänkandet är en nödvändig etapp på denna väg.

2.7 Sönnen och glömskan i vardagen

¹Vi lever hela tiden i en mycket liten del av oss själva och tar ständigt denna lilla del för vårt ”jag”, säger ”jag” om denna lilla, ständigt föränderliga del. Denna sanning inser vi genast varje gång vi hör den och glömmar vi lika fort igen.

²Människans vardagliga ”medvetande”, alltså det vanemässiga mekaniska tillståndet, tenderar till pessimism och modlöshet, tvivel på tillvarons mening, därför att det betraktar tingen på alltför nära håll. Det är liksom att trycka ansiktet tätt intill tavlan och försöka uppfatta vad den föreställer. Men meningen kan man uppfatta först när man skådar med perspektiv, ser tavlan på visst avstånd. Därför måste man höja sig något ovan tingen. ”Sinnets upphöjdhed” är en ganska exakt term.

³Det vardagliga ”medvetandet” rymmer ett inbyggt antagande om att livet saknar mening, och detta sätter igång sönmekanismen. Koncentrationen sviktar, när det ändå inte finns något intressant att se, centrals förbindelse med varandra försvagas, varmed också förståelsen minskas. I stället inträder ett lågenergitillstånd, som kännetecknas av missmod, leda, slöhet. Det är just där man måste försöka minnas – minnas att det finns något helt annat: mening, medvetenhet, insikt, andra tillstånd, och sedan göra kraftansträngningen inifrån varat att också framkalla ett högre tillstånd. Svårt är det. Men det går.

⁴De flesta av oss lever vanemässigt på en för låg energinivå. Den är låg, därför att vi lever i mycket små delar av oss själva, pladdrande och inbördes käbblande delar som mycket lättare laddas med negativ än positiv emotionalitet. Det handlar inte så ofta om starka negativa känslor, men desto mera om ett smågråtråkigt, vanemässigt tillstånd, en ”bakgrundsstrålning” av vag oro, mindre och större bekymmer, irritationer, halvt medvetet ältande av de senaste två dygnens förtretligheter i umgänget med andra, självrättfärdiganden och ”försvarstal” i en skenbart ändlös och ohejdbar ström. Allt detta ligger tungt över väsendet och hindrar intryck av högre kvalitet att nå det. I sådana tillstånd behöver vi rikta tanke och vilja på högre ”ting”, göra ansträngningar inifrån vårt vara, så att vi blir mer vakna och sedan håller oss mer vakna. Vakenheten ger ett tillskott av energi, som också gör det lättare att behålla ett högre tillstånd.

⁵Det är mycket viktigt att minnas att inga inre tillstånd varar. Denna sanning har man ingen svårighet att förstå, när man befinner sig i ett ”tankejag” av en viss kvalitet, såsom när man i stilla stunder begrundar kunskapen, mediterar på dess lärdomar. Men så snart man hamnar i ett tillstånd av missmod, ångslan, förtvivlan, pessimism, befinner man sig i ett ”känslöjag” av en låg kvalitet, och ett sådant skenjag kan inte veta något om dessa insikter. De är som bortblåsta, och man är liksom mekaniskt förvissad om att det man just upplever kommer att vara till evighetens ände. Låga ”känslöjag” frossar i dylika makabra överdrifter. Det är då det gäller att försöka framkalla de bättre ”jagen”, de högre nivåerna, inom sig, de delar av ens vara, som vet mera och förstår bättre. Detta är mycket svårt, men det är inte omöjligt. Man måste börja med att göra det i bättre tillstånd, ofta och återkommande. Sedan klarar man av att göra det i något sämre tillstånd, och därmed genast höja dessa. Efterhand lyckas man höja sig från allt lägre tillstånd. Men det går endast genom ständig ”övning och icke-identifiering”, som både Krishna (*Bhagavadgītā*, VI, 35) och Patañjali (*Yogasūtras*, I, 12) framhåller.

⁶Enligt Gautama Buddha kännetecknas skenjagen (de ständigt skiftande små ”jag” som man felaktigt tror vara en själv och kallar ”jag”) främst av att vara: 1) obeständiga, 2) tomma, 3) lidandefyllda, 4) icke hörande till något verkligt jag eller någon bestående ”själ”. ”Tom” betyder ”saknande kvalitativt innehåll”, ”saknande innehåll av egenskaper som kan gå över i kausalväsendet och där permanentas”, saknande innehåll av egenskaper, som är till gagn för eller ingår i medvetenhetens utveckling.

⁷Tvekan mellan två kvalitativt olika mål är tecken på dels sömn, dels ofullständig förståelse. När man tvekar, när man tvivlar, skall man inte fatta viktiga beslut. I stället skall man minnas att det finns andra ”jag”, andra tillstånd, som är dels mer vakna, dels har större förståelse, bättre värdering. Framkalla eller vänta in ett bättre tillstånd, och fatta beslutet då! Vi

glömmer alltid att vi har möjlighet till bättre tillstånd, och vi försummar ständigt att med vilja framkalla dem.

2.8 Kampen mot sömnen

¹Illusionerna om vårt varas enhet och vår självmedvetenhet är oerhört starka. De måste ständigt bekämpas med de motsatta insikterna: ”jag är inte en, jag är många” och ”jag är inte medveten men jag kan bli det genom kunskap och ansträngning”.

²Du kan aldrig åstadkomma ditt varas kvalitativa enhet, så länge du mekaniskt tror att du redan är en enhet. Insikten ”jag är inte en, jag är många” måste bli levande i dig, måste genomtränga dig. Det är detsamma som gäller om självmedvetenheten: du kan aldrig förvärva den så länge som du tanklöst, automatiskt och mekaniskt tror att du redan har den.

³Du måste strida mot ”dig själv”, nämligen de mer mekaniska, sovande delarna av dig själv: taga avstånd från dem, tycka illa om dem, förakta dem, avsky dem, se dem som löjliga, skrattretande, undermånskliga – allt detta är bra, ty det avskiljer dig från dem. Du får aldrig rättfärdiga, urskulda eller förhålliga dem. Men du får heller inte frångå dem ansvar för dem.

⁴Varje gång man konfronteras med sanningarna ”jag är inte en, jag är många” och ”jag är inte medveten men kan bli medveten” gäller det att gå vidare från medvetenhetsaspekten till viljeaspekten, från blotta insikten till förverkligandet, alltså att också framkalla ett tillstånd av självmedvetenhet och närvaro.

⁵Vi har mycket stora potentiella krafter inom oss. Den begränsning vi kallar ”den mänskliga naturen” är skenbar. Att den är skenbar och inte verklig beror på ett särskilt slags lättja – en lättja som så fast rotat sig i oss att den blivit mycket starkare och centralare än vanor. Den har blivit en mekanism.

⁶Gå emot ”dig själv” – dina mest inrotade vanor, tendenser, ditt sätt, din ”bestämmdhet”, dina ”principer” – om så blott för en dag, och du visar att du kan bli annorlunda. Det vi talar om är bara ”kläder”. Och dina kläder är inte vackrare eller renare än andras.

⁷Tyck om vad ”den” inte tycker om! ”Den” är den falska personligheten, sammanfattningen av allt det i ditt inre som inte kan utvecklas. Så länge du fortsätter att mekaniskt säga ”jag tycker inte om” den eller det, ”jag gillar inte” den eller det, är ditt vara oförbättrat, är du en i massan, en av dem som varken kan eller vill utvecklas. Välkomna i stället allt som väcker obehag hos den falska personligheten! Den kan inte tycka om någonting som minskar dess makt, den kan inte tycka om ansträngningar i evolutionsriktningen. Tag det till påminnelse att göra en ansträngning inifrån varat, att minnas dig själv!

⁸Det som upprör människorna är icke tingen, utan åsikterna om tingen. Människorna gör åsikterna till ”sina”, identifierar sig med dem. Därav upprördheten. Åsikter har sällan någon betydelse, bygger nästan aldrig på något verkligt, tar upp värdefull plats i vår uppmärksamhet, plats som i stället borde fyllas av arbetet med medvetenheten, kunskap, insikt, förståelse. I synnerhet de många åsikter, ”det som alla vet”, kan lämnas åsido.

⁹Det går att med vilja framkalla ett bättre tillstånd. Det går att mitt i en meningslös, destruktiv process plötsligt göra sig medveten och säga: ”Nej, stopp! Jag lämnar detta.” Och göra det. Oftast kan vi inte ”göra”. Men detta är att verkligen göra. Den som säger att det inte går, har aldrig på allvar försökt.

¹⁰Vi har inget ansvar för tankar, som liksom bara glider in i oss. Men ansvaret uppstår i samma stund vi gör dem till våra egna, dröjer vid dem, identifierar oss med dem, anammar dem, fogar in dem i vår ”process”. Det finns alltid en punkt, där vi bäst kan stoppa denna process att göra dem till våra egna.

2.9 NÅGOT OM VARAT I SKOLARBETET

¹Skolarbete kan beskrivas dels som arbete på tre linjer, dels som arbete med att öka kunskapen och förbättra varat. Arbetet på de tre linjerna kan inte på något sätt skiljas från arbetet med kunskap och vara. Det är endast i arbetet på de tre linjerna som kunskapen kan ökas och varat förbättras, och det är endast om kunskapen ökas och varat förbättras, som arbetet på de tre linjerna kan bli framgångsrikt. Eller annorlunda uttryckt: det av skolorna anvisade sättet att öka kunskapen och förbättra varat är arbetet på de tre linjerna. Alla dessa strävanden bildar i verkligheten en odelad och odelbar enhet: Det är endast det mentala begreppstänkandet, som för att alls fatta vad det är fråga om behöver göra denna uppdelning i "kunskap", "vara", "arbete för och med en själv", "samarbete med andra", "arbete för skolan". För kausalmedvetenheten och i synnerhet för essentialmedvetenheten är alla dessa "skilda ting" en enda, odelbar verklighet. Slutsats av det nyss sagda: Det är en uppgift för skolans elever att, sedan de noga studerat och väl begripit vad som menas med "kunskap", "vara", "arbete på linje ett" osv., i sitt tänkande syntetisera dessa sina begrepp till en funktionell, organisk enhet, bygga in dem i en lång tanke. Då kan de börja förstå skolarbetet. Därefter kan de ännu bättre förstå vad de själva har att göra i detta.

²Man kan alltså inte öka sin kunskap enbart – ungefär som om det handlade om att renovera endast ett rum i sitt hus: "I år har vi råd med ett av sovrummen. Nästa år tar vi ett annat sovrum, och sedan vardagsrummet." Man måste samtidigt öka sin kunskap, slipa sitt tänkande, kämpa mot sina svagheter, arbeta på tre linjer.

³Varats nivå förändras ständigt, från den ena stunden till den andra, höjs något eller mycket, sänks något eller mycket. I en viss stund förstår man litet mer eller litet mindre än man nyss gjorde – det är ett tydligt tecken på hur varat förändras. Sedan vi väl fått kunskapen om detta och lärt oss metoderna att göra det, är det inget som hindrar oss att i vilken stund som helst höja varats nivå, inget annat än tillfällig glömska och brist på energi. Men också att man glömmer mindre och att man får mer energi till arbetet kommer i takt med att ens vara förbättras.

⁴Förbättringen av varat är skolarbete. Visst kan en dylik förbättring uppnås utanför skolor, men då sker den vanligen på en sämre kunskapsbas, omgärdad med allehanda illusioner och fiktioner, betingad av sentimentalitet och belöningstänkande, påverkad av det omgivande, sovande samhället med dess värderingar, "tidsandan". Förbättringen göres då mindre medvetet, mindre skickligt, därför mindre effektivt och alltid förenat med stora risker för felaktig utveckling.

⁵Varats förbättring studeras från många olika sidor. Här skall bara några få nämnas:

⁶1) I vad mån *använder jag* (arbetspersonligheten) olika funktioner och underfunktioner som ändamålsenliga redskap för min utveckling, och i vad mån låter jag dessa funktioner taga över eller *använda mig*? Varats förbättring förutsätter att det förstnämnda tilltar och det sistnämnda avtar. Exempel på underfunktioner är olika högre och lägre slags tänkande, olika tankeredskap. Liksom mentalfunktionen har många underfunktioner har också emotionalfunktionen många underfunktioner.

⁷2) Hur ofta, hur mycket och hur väl tänker jag på och arbetar jag med mina mål?

⁸3) I vad mån är jag ett föredöme för dem som är yngre än jag i arbetet?

⁹4) Hur ofta och hur mycket ser jag mig själv? Hur ofta ser jag mina buffertar? Hur ofta hejdar jag det mekaniska uttrycket av mitt främsta särdrag? Hur ofta har jag stunder av samvete?

¹⁰5) Hur väl känner jag mitt eget mest framträdande slag av lättja? Och hur ofta ockulterar jag det?

¹¹6) Hur ofta iakttar jag min glömska och sömn i arbetet? Och hur tacksam är jag, när jag får denna min glömska och sömn påpekad för mig?

¹²I alla frågor rörande varat måste man ställa sig frågorna ”vad är bättre vara?” och ”vad är sämre vara?”. Här nedan ges några få exempel. Envar kan själv bygga vidare på uppräkningsen.

¹³1) Det är ett bättre vara att minnas sig själv tre gånger om dagen än att minnas sig själv två gånger om dagen.

¹⁴2) Det är ett bättre vara att minnas sig själv fem minuter än att minnas sig själv fem sekunder.

¹⁵3) Det är ett bättre vara att minnas sig själv i samband med reflektion över kosmiska ideer än att minnas sig själv endast som ett tanketomt konstaterande ”jag har inte kommit ihåg mig själv”.

¹⁶4) Det är ett bättre vara att minnas sig själv i en situation, där man är tillsammans med om arbetet okunniga människor, under yttre stress, i det vardagliga arbetslivet, då man frestas att visa negativa känslor, än att minnas sig själv i ensamhet, i en stilla stund som man själv bestämmer och kan meditativt förbereda.

¹⁷5) Det är ett bättre vara att visa hänsyn än att kräva hänsyn.

¹⁸6) Det är ett bättre vara att tro människor om gott än att misstänka dem om ont.

¹⁹7) Det är ett bättre vara att söka orsakerna till sina hinder hos en själv än att söka dem hos andra.

²⁰8) Det är ett bättre vara att ständigt minnas sina mål och ett sämre vara att aldrig eller sällan minnas dem.

²¹9) Det är ett bättre vara att ofta och djupt tänka på arbetet på linje tre och ett sämre vara att aldrig eller sällan göra det.

²²10) Det är ett bättre vara att ofta och djupt tänka på skolans ändamål och ett sämre vara att aldrig eller sällan göra det.

²³11) Det är ett bättre vara att vara klar över vad slags ”människa” man är (alltså 1, 2 eller 3) och att se sig själv omedelbart efter att man mekaniskt ha uttryckt denna ”människa” och ett sämre vara att inte vara klar över vad man är och därför inte se sig själv, när man är sådan.

²⁴12) Det är ett bättre vara att genom studier och tankemöda göra sig en bild av sig själv sådan man vore, om man vore människa fyra och ett sämre vara att inte göra detta arbete.

²⁵13) Det är ett bättre vara att ofta och återkommande ha stunder av samvete och ett sämre vara att sällan eller aldrig ha det.

²⁶14) Det är ett bättre vara att ständigt och återkommande anstränga sig för att förbättra sig själv med studier, arbete och disciplin och ett sämre vara att sällan eller aldrig göra det.

²⁷15) Det är ett bättre vara att minnas skolregler och lyda dem och ett sämre vara att glömma skolregler och bryta mot dem.

²⁸16) Det är ett bättre vara att, sedan man brutit mot en skolregel, göra metania och ett sämre vara att inte göra det, glömma, urskulda, rättfärdiga eller bortförklara det.

²⁹I en skola göres lärjungarna från första början, upprepade gånger uppmärksamma på sin tendens att mekaniskt och automatiskt göra antaganden om saker och förhållanden, varom de ingenting vet och ofta icke ens kan veta, och sedan lika mekaniskt och automatiskt handla efter dessa antaganden, som om de vore faktiska och riktiga. Ett exempel: en dag i en viss skola fick lärjungarna gryta och vete till lunch, serverad i två kastruller, som ställts fram åt dem i köket. När den första gruppen lärjungar infann sig, lyfte de på locket endast till den kastrull som innehöll grytan och antog att även den andra kastrullen innehöll gryta, varvid de tömde den första kastrullen, så att den andra gruppen fick allt vetet men ingen gryta.

³⁰De kanske två största bristerna i början är bristen på modet att våga och den psykologiska felbedömningen av människor.

³¹Esoteriken sammanfattas som bekant i de fyra orden veta, vilja, våga, tåga. Att tre av dessa har med varat att göra och endast ett med kunskapen ger en antydning om hur tyngdvikten

läggs i skolorna. Tre mått vara för varje mått kunskap.

³²En grupp människor, som vill förbättra sitt vara, måste vara sinsemellan ense om att om någon av dem sover, så får någon annan, som är vaken, ruska om den sovande. Men en dylik överenskommelse förutsätter uppriktighet. Det finns ingen möjlighet att någon, som uppriktigt vill arbeta med sig själv, kan bli stött eller förolämpad av något dylikt påpekande. Ty antingen är hon inte vaken, när hon blir omruskad – och då har hon all anledning att vara tacksam för påpekandet, ty det var ju om detta man hade kommit överens. Eller är hon vaken – och då kan hon inte bli stött, ty det blir man inte i ett tillstånd av vakenhet, utan tvärtom glad för att någon faktiskt gör en ansträngning att väcka en medmänniska. Hon ser då den goda viljan, den goda avsikten, även om den kanske just vid detta tillfälle var obehövlig. Hon gläds åt att också en annan än hon själv var vaken. Den som är vaken gläds åt andras vakenhet.

³³I skolorna tillämpas en indelning av lärjungarna i tre grundläggande högre och lägre grupper, som var och en kan indelas i ett tretal. Liksom allt annat i skolorna avspeglar denna indelning förhållanden, som är naturligt rådande i större (kosmiska, solsystemiska, planetariska) skalor. Ett omedelbart insett sådant förhållande i en större skala är esoterikens indelning av monaderna från och med människariket i förstajag, andrajag och tredjejag. Och liksom hela gruppen förstajag kan indelas i tre mindre grupper – fysikaljag, emotionaljag och mentaljag, hela gruppen andrajag kan indelas i kausaljag, essentialjag och superessentialjag – så finns motsvarande indelningar i skolorna. Dessa indelningar har givetvis med de tre aspekterna och deras successiva nerdimensioneringar att göra: förstajaget är särskilt uttryck för materieaspekten, andrajaget för medvetenhetsaspekten och tredjejaget för viljeaspekten. Samma förhållande nerdimensionerat inom förstajagens grupp: fysikaljaget är särskilt uttryck för materieaspekten, emotionaljaget för medvetenhetsaspekten och mentaljaget för viljeaspekten.

³⁴Hos exempelvis gnostikerna kallades den lägsta gruppen *hyliker*, den mellersta *psykiker* och den högsta gruppen *pneumatiker* (efter de grekiska orden för materia, *hýle*; själ, *psyché*; ande, *pneuma*). Indelningen återkommer i större och mindre skalor.

³⁵*Hylikerna* är de som alltjämt i sitt vara mest präglas av de i det omgivande samhället erhållna synsätten: de ”tänker” mekaniskt-kvantitativt, efter materieaspekten, och har stora svårigheter med att taga emot och tillämpa skolans undervisning. De glömmar särskilt lätt vad de fått veta, minns det selektivt eller förvränger det. Strängt taget kan man inte säga att de befinner sig i en skola i någon kvalitativ mening. De är ”kroppsligen närvarande men andligen frånvarande”. Emellertid måste vi alla mer eller mindre börja som hyliker, så det är i och för sig förlåtet att vara en sådan – men inte hur länge som helst.

³⁶*Psykikerna* är de som framför allt orienterar sig efter medvetenhetsaspekten. De är intresserade av undervisningen och gör allvarliga ansträngningar att förstå den. Deras förståelse är bättre än hyliekernas, men den förblir vanligen teori. Psykikernas tendens är att övervärdera medvetenhetsaspekten på viljeaspektens bekostnad, som om det räckte med förståelse och förverkligandet kunde anstå. Tendensen är också att överdriva egna upplevelsers betydelse, och de blandar gärna in sentimentala synsätt såsom det om ”den goda viljans” avgörande betydelse. Alltför mycket kretsar fortfarande kring det egna oförvandlade varats mekaniska mönster: självömkan, rädsla, belöning, andras uppmärksamhet och uppskattning. Psykikerna har börjat förvandlas, men i tanklöst tal visar de att det mesta alltjämt är teori.

³⁷*Pneumatikerna* har på djupet förstått förverkligandets betydelse. De har upptäckt viljeaspekten och uppfattar denna som särskilt förbunden med insiktsfullt förverkligande av från högre källor införda ändamål. De tror inte på psykikernas ”medvetenheten allena” och är ganska ointresserade av deras pjosk med inkarnationshöljernas mekaniska yttringar. De har funnit en outtömlig kraftkälla inom sig. De har funnit vägen till den ”stilla platsen i det inre”, kan gå dit när de behöver för att fylla sig med energi för förverkligande och har därmed gjort

sig oberoende av att behöva gaskas upp genom andras uppmuntran, uppmärksamhet, belöningar osv. De arbetar mycket hårt med sig själva. De tror inte på "trötthet" och "rädsla". De har förstått sitt ansvar, insett att de måste anstränga sig till det yttersta, betala igen, att lättjans, uppskjutandets och försummelsens dagar nu är oåterkalleligen förbi. I sitt arbete tror de inte på "den goda viljan" utan vet att de har ansvar för att resultatet blir fullgott.

³⁸Sammanfattat: Hylikerna har knappt börjat förvandla sitt vara. Psykikerna har börjat men bara i en liten skala. Pneumatikerna är djupt inne i förvandlingen. Hylikerna: ringa förståelse och ännu mindre förverkligande, psykikerna: ganska stor förståelse men sporadiskt förverkligande, pneumatikerna: mycket stor förståelse och allt större förverkligande.

³⁹Något förenklat kan grundtendenserna i förståelsen beskrivas så: När hylikern hör talas om skola, tänker han på en byggnad, med olika rum osv. och det är nog för honom att vara därinne: det är för honom att vara i en skola (materieaspekten). När psykikern hör talas om skola, tänker han på sällskap, kamratskap, stöd från andra, fascinerande kunskap, härliga upplevelser, "tjänande" som man "mår bra av", att "vara i en skola" är att stilla sin "andliga hunger". När pneumatikern tänker på skola, ser han för sig en organisation, ingående i en mycket större organisation på en högre nivå, denna i en organisation på en ännu högre nivå, alla fullföljande kosmiska, solsystemiska och planetariska ändamål, och han tänker på hur han skall kunna effektivast lämna sitt bidrag till att dessa ändamål förverkligas.